

İçindekiler Tablosu

19	KÜMÜLATİF ETKİ DEĞERLENDİRMESİ	2
19.1	GİRİŞ	2
19.2	KILAVUZ	2
19.3	KAPSAM VE METODOLOJİ	2
19.3.1	Mekansal Kapsam	2
19.3.2	Zamansal Kapsam	2
19.3.3	Değerlendirme Metodolojisi	2
19.3.4	Varsayımlar ve Sınırlamalar	3
19.4	KÜMÜLATİF ETKİ DEĞERLENDİRMESİ	3
19.4.1	Gelişim Durumu	3
19.4.2	Kümülatif Etkilerin Tespit Edilmesi ve Değerlendirilmesi	5
19.4.3	Potansiyel Kümülatif Etkilerin Değerlendirilmesi	6
19.4.4	Sonuç	6

TABLolar

Tablo 19-1	Develi İlçesindeki bilinen ya da öngörülebilir gelişme ve kalkınma projeleri	4
Tablo 19-2	Kümülatif Etki Değerlendirme Matrisi	5

Bu Çevre ve Sosyal Etki Değerlendirme (ÇSED) Raporu Bölüm ve Ekleri İngilizce dilinde hazırlanmış olup Türkçeye çevrilmiştir. İngilizce ve Türkçe dilindeki raporlarda sunulan bilgiler arasında bir uyumsuzluk ve/veya farklılık beklenmese de böyle bir durumda İngilizce ÇSED raporunda sunulan bilgiler geçerli kabul edilmelidir.

19 Kümülatif Etki Değerlendirmesi

19.1 Giriş

Kümülatif etkiler, birden fazla Projenin birleşik etkilerinin sebep olduğu çevresel ve toplumsal etkilerin alıcılar üzerindeki potansiyel etkileridir.

Bu bölümde, Develi İlçesi dahilindeki bilinen planlı ve öngörülebilir ilerideki gelişme üzerine odaklanılmakta ve planlanan bu projelerden her hangi biri ile Öksüt Projesinin etkileri birleştiğinde beklenmeyen ek çevresel ve toplumsal etkilere neden olup olmayacağına odaklanılmaktadır.

19.2 Kılavuz

AİKB Performans Gerekliliği 1 (bent 9), Projenin mümkün kıldığı ve değişik bir yerde daha sonra meydana gelebilecek planlanmamış fakat öngörülebilir faaliyetler de dahil olmak üzere, diğer ilgili geçmişteki, mevcut ve makul ölçüde öngörülebilir gelişmelerden kaynaklanan etkiler ile birlikte Projenin kümülatif etkilerinin göz önünde bulundurulması için ÇSED sürecine olan ihtiyaca atıfta bulunmaktadır.

Kümülatif Etki Değerlendirmesi (KED) çalışmasının yöntem ve içeriği Türk yönetmelikleri kapsamında henüz açık bir şekilde belirlenmemiştir. Kümülatif Etki Değerlendirmesi, Türk çevre mevzuatının yakın tarihlerde uygulamaya başladığı bir kavramdır. Kavram, ilk defa 28784 Sayılı ve 3 Ekim 2013 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliği Ek 3'de yer alan Çevre Etkisi Değerlendirmesi Genel Formatında kullanılmıştır. Ancak, Kümülatif Etki Değerlendirmesinin tanımı, gereklilikleri ya da yöntemleri, ÇED Yönetmeliği ya da diğer her hangi bir Yönetmelikte yer almamaktadır.

Öksüt Projesi kapsamında Kümülatif Etki Değerlendirmesi, Öksüt Türk ÇED'inin Ek 20'sinde verilmiş olup, her hangi bir kümülatif etki öngörülmemiştir.

19.3 Kapsam ve Metodoloji

19.3.1 Mekansal Kapsam

Kümülatif değerlendirme mekansal kapsamı, Develi İlçesi dahilindeki Öksüt Projesinden ortaya çıkan (olumlu ve olumsuz) etkiler ile etkileşim içinde bulunabilecek potansiyel gelişmeler üzerinde durmaktadır.

19.3.2 Zamansal Kapsam

Kümülatif değerlendirmede, madenin ömrü boyunca bilinen planlanmış Projelerin etkileri göz önünde bulundurulmuştur.

19.3.3 Değerlendirme Metodolojisi

Kümülatif etkilerin tespit edilmesi ve değerlendirilmesine ilişkin metodoloji şu adımlardan oluşmuştur:

- **Proje Tespiti** - Develi İlçesindeki diğer geliştirme projelerinin planlama sistemi içinde olup olmadığının tespit edilmesi
- **Etki ve "karşılıklı bağlantılar" değerlendirmesi** - Öksüt Projesinin ve diğer geliştirme Projelerinin birleşik etkisinin ÇSED'nde tespit edilmiş olan kaynaklar ya da alıcıların her hangi biri üzerinde önemli bir etkisinin olup olmayacağını tespit eden bir Kümülatif değerlendirmenin gerçekleştirilmesi.

Planlanmayan fakat öngörülebilir faaliyetler

Değerlendirmenin bir parçası olarak, Proje kapsamında beklenen ve daha sonra değişik bir yerde meydana gelebilecek "planlanmayan fakat öngörülebilir" faaliyetler göz önünde bulundurulmuştur. Böyle her hangi bir faaliyet tespit edilmemiştir ve bu nedenle de Kümülatif Etki Değerlendirmesinde ayrıca göz önünde bulundurulmamıştır.

19.3.4 Varsayımlar ve Sınırlamalar

Develi İlçesi dahilindeki projelere ilişkin bilgi elde etmek üzere inceleme çalışması yürütülmüş olmakla birlikte, İlçe dahilinde planlanan projeler hakkında sınırlı bilgi mevcuttur.

Söz konusu Kümülatif değerlendirme kapsamında Eylül 2015 ve Ocak 2016 tarihleri itibarıyla tespit edilmiş olan bilgilere dayalı olarak, aşağıdaki Projelerin 2015 Yılı 2. Çeyreği itibarıyla (yani Proje yapımından önce) tamamlanmış ve/veya işletmede olacağı varsayılmaktadır:

- Gümüşören Barajı
- Develi Su Temin Projesi
- Erciyes Karayolu Projesi
- Aksu Piknik Alanı Projesi
- Develi Kadın ve Gençlik Merkezi Projesi
- Develi Gaz Projesi
- Develi Spor Kompleksi
- Kapulsuzlar Eltemtek Develi Güneş Enerjisi Projesi

Öksüt Projesinin Gümüşören Barajı ve Develi Su Temin Projesi üzerindeki potansiyel etkileri, *Bölüm 10: Su Kaynaklarında* değerlendirilmektedir.

19.4 Kümülatif Etki Değerlendirmesi

19.4.1 Gelişim Durumu

Türkiye, 786 milyar ABD \$ tutarındaki GSYH ile yukarı orta gelir seviyesinde bir ülke olup, bu rakam ülkeyi, Endonezya'nın gerisinde ve Hollanda'nın ise önünde bir sırada dünyanın 18. büyük ekonomisi yapmaktadır.¹ Sanayi ve hizmet sektörleri gittikçe artan bir oranla Türkiye ekonomisinin lokomotif gücü olmaktadır.

Kayseri İli, ülkede ulusal imalat sanayinin yaklaşık % 1,5'ini gerçekleştiren halen 18. en büyük sanayi bölgesidir. İlerdeki kilit sektörler arasında sanayi, ticaret, tarım ve hayvancılık bulunmaktadır. Hizmet sektörü, Kayseri İli'ndeki en büyük istihdam sektörüdür.

Resmi verilere ve resmi makamlarla yapılan görüşmelere dayanarak, Develi İlçesindeki bilinen ve öngörülebilir gelişmeler, aşağıda Tablo 19-1'de belirtilmiştir.

¹ Dünya Bankası, 2012. GSYH Sıralama Tablosu. Şu adresten ulaşılabilir: <http://data.worldbank.org/datacatalog/GDP-ranking-table>

Tablo 19-1 Develi İlçesindeki bilinen ya da öngörülebilir gelişme ve kalkınma projeleri

Gelişim ve Kalkınma Projesi Adı	İnşaat Gücü	İş	Açıklamalar
Develi Atık Su Arıtma Projesi	25		2016 yılının Haziran ayında tamamlanacaktır. Sarıca'dan önce ana yol üzerinde Develi'nin güney batısındadır. Kayseri Su ve Kanalizasyon İdaresi (KASKİ) projeden sorumlu olup Temmuz 2016 sonuna doğru tamamlanacaktır. Söz konusu tesis yeni olup eskisinin yerine aynı lokasyonda yapılmaktadır.
Erciyes Üniversitesi Develi Seyrani Kampüsü Eğitim Projesi	85		Develi'nin batı eteklerinde, bu Meslek Yüksek Okulu olup aynı zamanda Erciyes Üniversitesi Ziraat Mühendisliği departmanı tarafından sağlanmaktadır.
Develi-Yahyalı-Tomarza Çöp Bertaraf Projesi	30		Bu Proje hakkında fazla bilgi mevcut değildir.
Kayseri Şeker Fabrikası Balkabağı Tohumu Depolama Projesi	30		Bu Proje hakkında fazla bilgi mevcut değildir.
Develi Yeni Otobüs Terminali Projesi	50		Mevcut otobüs terminali Kayseri için minibüs istasyonlarını ve Ankara ve İstanbul için otobüs istasyonlarını kapsamakta ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yenilenmiştir. Proje 2016 yılı içerisinde başlayacaktır.
Develi Yeni Devlet Hastanesi	60		Mevcut Hastane 35 yatak kapasitelidir ve verdiği servisler bakımından çok zengin değildir. Sağlık Bakanlığı tarafından 70 yatak kapasiteli yeni bir hastane alanı tanımlanmış, tasarım ve alan ile ilgili çalışmalar devam etmektedir.
Develi - Yahyalı Otoyolu	80		Mevcutta bulunan Develi merkez – Yahyalı merkez arası yolun genişletilmesi için kamulaştırma çalışmaları başlatılmıştır. İnşaat çalışmaları Erciyes Develi yolunun tamamlanmasına müteakip 2016 yılı içerisinde başlayacaktır.
Başköy-Develi otoyolu	Bilinmiyor		Başköy, Develi-Kayseri-Ürgüp-Niğde otoyolunun kesişim noktasında yer almaktadır. Planlanan proje, Develiden başlayıp kesişme noktasına kadar olan mevcuttaki yolun genişletilmesini kapsamaktadır. Söz konusu proje Develi-Yahyalı otoyolunun tamamlanmasına müteakip başlayacaktır.
Develi Yeni Pazaryeri Projesi	40		Kayseri Büyükşehir Belediyesi halihazırda söz konusu pazarın yenilenmesi için ihale sürecini tamamlamıştır. Proje 2016 yılı içerisinde başlayacaktır.
Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi	Bilinmiyor		Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (öncesindeki hizmetler için) Yukarı develi mahallesinde bulunan söz konusu proje için gerekli bütçelendirmeyi sağlamaktadır. Proje Bakanlığın 2016 yılı planları içerisinde yer almaktadır.
Spor Kompleksi	Bilinmiyor		1000 kişilik kapasiteye sahiptir. Gençlik ve Spor Bakanlığı bu kompleksi Develi Belediyesine 2016 yılı içerisinde inşaatı tamamlandıktan sonra tahsis edecektir.

Gelişim ve Kalkınma Projesi Adı	İnşaat Gücü	İş	Açıklamalar
Develi Otel Yönetimi Ve Turizm Meslek Yüksek Okulu Projesi	30		Öksüt mahalesiinden gelen yardımlar vasıtasıyla okulun inşaatı halihazırda devam etmektedir. Okul 2016-2017 eğitim döneminde eğitim hizmeti verebilecektir. Resmi kurumlara göre, söz konusu yardımlar öğrencilerin bir an önce eğitime başlayabilmesi için okul inşaatının bitimine kadar devam edecektir.
Gazi Tahıl Ambarı Projesi	Bilinmiyor		Projenin sahibi Kayseri Şeker Fabrikasıdır. Siloların inşaatı fabrikasının da sahibi olduğu ve Gazi İlçesinde yer alan arazi üzerinde başlamıştır. Tesis Develi, yahyalı Tomarza ve Yeşilhisar ilçeleri çiftçilerine hizmet verecektir. Çiftçiler, buğday, arpa, balkabağı tohum gibi kuru ürünleri satın alığı depolayabilecektir, Tesisin işletilmesine 2016 yılının hasat sezonunda başlanacaktır.

19.4.2 Kümülatif Etkilerin Tespit Edilmesi ve Değerlendirilmesi

Öksüt Projesinin yanı sıra planlanan Projelerin neden olduğu potansiyel çevresel ve toplumsal etkiler, değerlendirilmiş olup sonuçlar aşağıda Tablo 19-2'de verilmektedir; tabloda, “x” işareti, potansiyel olumsuz bir kümülatif etkiyi ve “-” işareti ise, her hangi bir potansiyel Kümülatif etkinin beklenmediğini göstermektedir.

Tablo 19-2 Kümülatif Etki Değerlendirmesi Matrisi

Gelişim ve Kalkınma Projesi Adı	Hava Kalitesi	Biyolojik çeşitlilik	Toprak	Su kaynakları	Gürültü ve titreşim	Görsel - estetik	Atık	Trafik	Kayseri'ye Nüfus girişi	Ekonomik	İstihdam	Geçim kaynağı	Toplum Sağlık ve Güvenliği	Kültürel Miras
Develi Atık Su Arıtma Projesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erciyes Üniversitesi Develi Seyrani Kampüsü	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Develi-Yahyalı-Tomarza Çöp Bertaraf Projesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kayseri Şeker Fabrikası Balkabağı Tohumu Depolama Projesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Develi Yeni Otübüs Terminali Projesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Gelişim ve Kalkınma Projesi Adı	Hava Kalitesi	Biyolojik çeşitlilik	Toprak	Su kaynakları	Gürültü ve titreşim	Görsel - estetik	Atık	Trafik	Kayseri'ye Nüfus girişi	Ekonomik	İstihdam	Geçim kaynağı	Toplum Sağlık ve Güvenliği	Kültürel Miras
Develi Yeni Devlet Hastanesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Develi – Yahyalı Karayolu Projesi	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-
Başköy-Develi Otoyolu	x	-	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-	-	-
Develi Yeni Pazar Yeri Projesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spor Kompleksi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Develi Otel Yönetimi ve Turizm Meslek Lisesi Projesi	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

19.4.3 Potansiyel Kümülatif Etkilerin Değerlendirilmesi

Develi İlçesindeki bilinen planlaması yapılmış Projelerin hepsi, küçük ölçekli olup genelde bunların etkileri Öksüt Projesi ile birleştiğinde her hangi bir kaynak ve alıcı üzerinde kümülatif bir etki yaratma olasılığı bulunmamaktadır.

Bu değerlendirmeye dayanarak, şu projeler ile ilgili olarak potansiyel olumsuz Kümülatif etkiler göz önünde bulundurulmaktadır:

- Develi – Yahyalı Otoyolu
- Başköy – Develi Otoyolu

ÖMAŞ yan yol yapımından ortaya çıkan potansiyel kümülatif toz ve gürültü etkileri, ilave otoyolu projeleri inşaatı ile birleştiğinde, Yazıbaşı ve civarındaki alıcılar üzerinde tespit edilebilir nitelikteki olumsuz etkilere yol açabilecektir. Ancak, bu Projelerin erişimdeki artış, yol güvenliğinin iyileştirilmesi ve toz emisyonun azaltılması açısından uzun dönem faydalarının, kısa vadeli yapım etkilerine kıyasla ağır basacağı düşünülmektedir ve bu faydalar İlçedeki genel ekonomik gelişmeyi destekleyecektir.

Tespit edilmiş olan inşaat Projeleri, yerel istihdamı geçici olarak artıracaktır fakat bu olumlu etkinin İlçe genelinde küçük bir etkisinin olacağı düşünülmektedir.

19.4.4 Sonuç

Bu değerlendirmeye dayalı olarak, kilit sonuçlar şöyledir:

- Bölgesel ekonomik kalkınma devam edecektir ve kalkınmanın, sadece Öksüt Projesinden daha önemli bir şekilde, ilçe düzeyinde ekonomik ve toplumsal kalkınmayı doğurma ihtimali vardır.
- Develi İlçesi dahilinde planlama aşamasında bulunan herhangi bir madencilik ya da diğer herhangi bir önemli altyapı projesi tespit edilmemiştir.
- Öksüt Projesi ile birlikte önemli olumsuz kümülatif etki yaratacak, planlanması yapılmış ya da öngörülebilir nitelikte herhangi bir proje bulunmamaktadır.